

Становлення інформатики

Перше знайомство з інформатикою відбулося в нашому університеті в 1962 році, коли на фізико-математичному факультеті Ганжела Іван Пилипович організував читання спецкурсу «Програмування». Серед перших його слухачів були Алексєєва С.І., Починок Б.Д., який довгий час працював на кафедрі фізики, Ніколаєнко Т. В. та інші. На спецкурсі розглядалося операторне програмування та запис програм у машинних кодах.

З 1963 року у навчальний план підготовки вчителів математики середньої школи вводиться дисципліна «Математичні машини та програмування», яка вивчалася на 4-5 курсах. Також передбачався практикум на ЕОМ. Перші лекції з цієї дисципліни розпочав читати студентам Чашечніков Серафим Михайлович. Серед слухачів лекцій була студентка Алексєєва Світлана Іванівна, яка закінчувала останній курс. Вона вперше познайомилася з практичною роботою на ЕОМ «Мінськ-2» під час першої обчислювальної практики, що була проведена для наших студентів у Бердянському педагогічному інституті. Після закінчення 5 курсу Алексєєва С.І. з вересня 1964 року почала працювати асистентом кафедри вищої математики. Її наукові та викладацькі інтереси тісно пов'язалися з новим напрямком – інформатика.

Надалі лекції читав Чашечніков С.М., а лабораторні і практичні заняття проводили Ганжела І. П. і Алексєєва С. І. Ознайомлення з практичною роботою ЕОМ відбувалося в Бердянському та Київському педагогічних інститутах, які на той час були єдиними педагогічними вузами України, забезпеченими ЕОМ «Мінськ-2».

Навчальні плани 1964, 1970, 1971, 1977, 1978, 80-81 років на спеціальностях «учитель математики і фізики» та «учитель фізики і математики» передбачали вивчення курсу «Алгоритми і математичні машини» та проведення обчислювальної практики. Якщо у 60-х роках вивчали машинну мову програмування, то у 70-х роках перейшли на алгоритмічні мови: ALGOL60, FORTRAN. З середини 70-х років практика проходила на базі Кіровоградського інституту сільськогосподарського машинобудування (нині КНТУ).

Кафедра вищої математики
зліва направо 2 ряд: Кушнір В.А., Євладенко В.М., Куженко В.А. – зав.каф.,
Костюкевич П.П., Пігарев Ю.П., Ганжела І.П.
1 ряд: Біденко Є.І., Алексєєва С.І., Прайсман Н.Я., Шевченко К.М.

Це була підготовча робота до більш широкого використання обчислювальної техніки. У 1982-1983 роках почалася робота з впровадження ЕОМ в усі сфери освітньої діяльності. Викладачі кафедри вищої математики проводили навчання серед учителів математики на курсах підвищення кваліфікації, навчали лаборантів кафедр використовувати мікрокалькулятори, займалися питаннями впровадження мікропроцесорної техніки в навчальний процес. Був створений методичний посібник з використання програмованих мікрокалькуляторів «БЗ-34».

З 1984 по 1989 роки завідувачем кафедри вищої математики був доцент Євладенко Володимир Миколайович. На цей період припадає впровадження інформатики у середніх навчальних закладах.

У 1984 році на рівні держави приймається рішення про вивчення в середній школі з 1985 року нової навчальної дисципліни – інформатики. У вересні 1984 році викладачі фізико-математичного факультету Алексєєва С.І., Біденко Є.І. брали участь в Першому республіканському семінарі щодо застосування комп'ютерної техніки у загальноосвітній школі, який проводився в м. Світловодську. У квітні 1985 року доценти кафедри вищої математики Алексєєва С.І., Ганжела І.П., Євладенко В.М. були відряджені до Московського інженерно-технічного інституту на семінар-нараду, де розглядались питання впровадження інформатики в навчальні заклади країни.

Протягом літа 1985 року на базі кафедри працювали курси підготовки вчителів області з викладання в середніх школах нового курсу «Основи інформатики та обчислювальної техніки». Основний тягар роботи на курсах ліг на плечі провідних викладачів кафедри – доцентів Алексєєвої С.І., Ганжели І.П. Євладенка В.М., яким самим доводилося оперативно освоювати цей курс. До викладання інформатики в школі протягом літа було підготовлено більше 300 учителів математики та фізики. Машинний практикум проводився на базі програмованих калькуляторів.

Члени кафедри доценти Алексєєва С.І., Ганжела І.П., Євладенко В.М., асистент Біденко Є.І. активно включаються в роботу з підготовки вчителів інформатики, беруть участь у різноманітних конференціях (Київ – Завод ВУМ, Світловодськ, Свердловськ, Алма-Ата, Чернівці та інші). Протягом 1984-1985 р.р. кафедра розробляє навчальні програми підготовки фахівців за новими кваліфікаціями: «учитель математики та інформатики» і «учитель фізики та інформатики». У навчальному плані 1985р. для спеціальності «Математика і фізика» були такі дисципліни: «Техніка обчислень та алгоритмізація» (34год.), «Основи інформатики та обчислювальної техніки» (114год.), «Обчислювальна практика/практикум на ЕОМ» (2тижні). Персональних комп'ютерів на той час в інституті не було, тому навчання студентів проводилося на базі 30 програмованих мікрокалькуляторів БЗ-34, які особисто привіз Євладенко В. М. із заводу «Калькулятор» м.Світловодська. Викладачами кафедри розробляється програма навчальної дисципліни «Основи інформатики та ЕОТ» для курсів підвищення кваліфікації вчителів інформатики та відповідні методичні посібники, якими користувалися вчителі декілька років.

У цей період кафедра проводить виїзні засідання в різні райони області, на яких обговорюється питання «Про новий шкільний курс "Основи інформатики та обчислювальної техніки" та перспективи комп'ютеризації в народній освіті». Починає працювати факультетський науково-методичний семінар з питань використання інформаційних технологій (керівник доцент Алексєєва С.І.). У листопаді 1985 р. проводиться об'єднане засідання кафедр філософії і наукового комунізму, психології та кафедр фізико-математичного факультету. Розглядались наступні питання: 1.Філософські

проблеми інформації. 2. Практичні питання інформатики і обчислювальної техніки. 3. Завдання щодо забезпечення комп'ютерної грамотності населення.

Старшокласники починають навчатися за новим шкільним підручником під редакцією академіка А.П.Єршова «Основи інформатики і обчислювальної техніки» у 2-х частинах. Відсутність комп'ютерів у школі тимчасово компенсується програмованими калькуляторами.

У 1986 році Міністерство освіти України виділило університету персональні комп'ютери «Ямаха-1». З їх появою на фізико-математичному факультеті була створена перша навчальна комп'ютерна лабораторія № 611, яка почала працювати з 1 квітня 1986 року. Завідуючою кабінетом було призначено асистента кафедри вищої математики Євгенію Іванівну Біденко, яка працювала в педінституті з 1976 року. За представленням адміністрації Кіровоградського педінституту ім. О. С. Пушкіна в 1987 році Біденко Є.І. була нагороджена медаллю «Ветеран праці».

З 1 вересня 1986 р (за сумісництвом) Біденко Є.І працює вчителем інформатики ЗОШ №22 м. Кіровограда, де апробує основи методики навчання шкільному курсу інформатики. З 2 лютого 1987 р. Біденко Є.І переведена на посаду завідуючої кабінетом інформатики та обчислювальної техніки Кіровоградського обласного інституту удосконалення вчителів (ОІУВ, нині Кіровоградський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені Василя Сухомлинського). Протягом 1987-2003 р.р. вона працювала там завідуючою кабінетом інформатики та інформаційних технологій і на цій посаді зробила вагомий внесок у становлення і розвиток інформатики в школах області.

Програмне забезпечення комп'ютерів Ямаха-1 було досить бідним – мова програмування Бейсік, прості навчальні програми та деякі ігри. Однак перші враження від нової техніки переповнювали серця, хоча самим викладачам і доводилось багато працювати, опановуючи її. Бракувало навчальної літератури. У комплекті з комп'ютерами було отримано лише один екземпляр вказівок роботи з комп'ютерами та з мовою програмування MSXBasic. Викладачі навчалися методом спроб і помилок.

Навчальна комп'ютерна лабораторія № 611 працювала зранку до вечора. У ній систематично проводилися заняття зі студентами, самонавчалися викладачі інституту, підвищували свою кваліфікацію вчителі шкіл області. Загалом, заняття в лабораторії проводилися для 140 студентів першого курсу, 420 годин було відведено для 5-го курсу. Викладачі кафедри паралельно працювали на курсах підвищення кваліфікації вчителів, на яких знайомили вчителів з азами інформатики. Інтерес вчителів до роботи на персональних комп'ютерах був великий, особливо їм подобалися навчальні програми та ігри. Загалом початковий етап навчання за персональним комп'ютером пройшли близько 400 вчителів, проведено 18 екскурсій.

З січня 1986 р. згідно постанови ЦК КПРС і Ради Міністрів від 28.03.85 р. при кафедрі проводяться для викладачів всіх кафедр інституту курси підвищення кваліфікації з інформатики та обчислювальної техніки (керівник доцент Євладенко В.М.). Окремо, для викладачів факультету доцент Алексєєва С.І. читала лекції з основ програмування мовою Бейсік. Практичні заняття проводилися в лабораторії № 611.

Колективом кафедри було підготовлено серію методичних рекомендацій для вчителів інформатики як для безмашинного, так і для машинного варіантів вивчення шкільного курсу інформатики. З'явилися перші комп'ютерні класи в школах міста Кіровограда та області («Корвет», та інші).

Систематично, майже щомісяця, при Київському педінституті (кафедра інформатики, зав. каф. Жалдак М.І.) працював Республіканський науково-методичний семінар з проблем викладання вузівської та шкільної інформатики, у якому активну участь брали

Алексєєва С.І., Ганжела І.П., Євладенко В.М. Вони виступали з доповідями і мають серію публікацій в Республіканських науково-методичних збірниках.

У 1987 році відбулася перша обласна олімпіада з інформатики. Члени кафедри готували завдання для учнів. Головою журі була доцент Алексєєва С.І.

До 1987 року на фізико-математичному факультеті здійснювалася підготовка вчителів математики та фізики. Вони отримували спеціалізацію з інформатики, щоб у школі при необхідності навчати дітей інформатики. У 1987 році на факультеті вперше був здійснений набір студентів на 1 курс за спеціальностями «Математика, інформатика», «Фізика, інформатика». Для цих спеціальностей Міністерством освіти були введені нові навчальні плани. Вони збільшували загальну кількість годин на вивчення інформатики у порівнянні з планами попередніх років. Загалом, на спеціальності «Математика, інформатика» передбачалося вивчення таких дисциплін: «Техніка обчислень та алгоритмізація» (50 год.), «Основи інформатики та обчислювальної техніки» (122 год.), «Обчислювальна практика/практика на ЕОМ» (4 тижні), а на спеціальності «Фізика, інформатика» – «Основи інформатики та обчислювальної техніки», «Основи автоматики», «Обчислювальна техніка її експлуатація та обслуговування». Окрім того вводилися дисципліни, пов'язані з методикою навчання інформатики: «Використання обчислювальної техніки у навчальному процесі», «Шкільний курс інформатики та методика його викладання». Тепер перед викладачами кафедри було поставлено завдання не тільки навчати студентів роботи з комп'ютером, але і готувати їх як «повноцінних» вчителів інформатики.

Протягом 1987/88 н.р. при кафедрі вищої математики працює постійний семінар з інформатики. Наш інститут був включений у республіканську тему «Комп'ютер» по підготовці студентів до використання ЕОТ у школі і вузі.

У 1988-89 н.р. інститут отримав два комплекти комп'ютерів "Ямаха-2" (створені лабораторії № 612, № 312), що значно посилило матеріальну базу кафедри.

З 20 листопада 1989 року кафедру вищої математики очолив доктор технічних наук, професор Залмен Юхимович Філер, який перебував на цій посаді до кінця існування кафедри – 31 грудня 1991 року. Колектив кафедри продовжив роботу над становленням інформатики у вузі та школах області.

Загалом протягом 1985-1990 р.р. зусилля викладачів кафедри та кабінету інформатики Кіровоградського ОІУВ були спрямовані як на навчання студентів основ інформатики, так і на підготовку вчителів математики і фізики до викладання інформатики у школі, а також на створення методичного забезпечення навчання інформатики в школі, мета якого полягала у формуванні комп'ютерної грамотності учнів та вчителів-слухачів курсів. У цей період відбувалася комп'ютеризація шкіл області. У школи почали надходити комплекси навчальної обчислювальної техніки «Агат», «Ямаха», «УКНЦ», «Корвет», «Електроніка».

У 1990 році на базі трьох комп'ютерних навчальних лабораторій №№ 611, 612, 608, які до цього підпорядковувалися кафедрі вищої математики, створюється інформаційний обчислювальний центр (ІОЦ) як окрема структурна одиниця інституту, що підпорядковувалася проректору з навчальної роботи. Керівником центру був призначений Бондаренко А.Г. У 1991 році його змінює Корольова С.Є., а ІОЦ передається у підпорядкування кафедрі вищої математики і стає окремим її підрозділом.

У перші роки комп'ютеризації ніяких медико-гігієнічних рекомендацій для користувачів ПК не було розроблено, до того ж «Ямаха» не мала екранного захисту, що негативно впливало на здоров'я, особливо на зір викладачів, яким доводилося декілька годин на день сидіти перед дисплеєм. Тільки через рік-півтора на одному з

Республіканських семінарів медики дали відповідні рекомендації щодо режиму роботи з ПК. У 1991 році інститут отримав навчальний комплект персональних комп'ютерів «Пошук-1». Була створена четверта навчальна лабораторія № 608. Дисплеї комп'ютерів у цій лабораторії вже були забезпечені захисними екранами.

У 1991 році ряд шкіл області залучилися до участі у міжнародному освітньому проекті «Пілотні школи», започаткованому фірмою IBM. Метою проекту було використання ЕОМ при вивченні різних навчальних предметів у школі. У проекті брали участь ЗОШ №18, 20, 22 м. Кіровограда та ЗОШ № 20 м. Олександрії. Кабінети інформатики у цих школах були обладнані персональними комп'ютерами «IBM PC» з 286 мікропроцесором. Викладачі кафедри знайомилися з пілотним проектом у ЗОШ № 20, яка тоді була базовою школою кафедри.

Нарощування обчислювальної техніки у вузі та зростання ролі інформатики в суспільстві спричинили необхідність створення кафедри інформатики.